●POPAS DE SUFLET LA BAȘTINĂ●

NE VOM REGĂSI ÎN CELE DIN URMĂ

Noi, ziariștii, sîntem deprinși cu drumul. Sute și mii de oameni necăjiți ne bat pragul la redacție cerîndu-ne ajutorul. Unora le sîntem de folos. Multora însă le putem da cel mult un sfat, sau îi ascultăm, cu răbdare, să-și mai descarce sufletul. Majoritatea dintre jălbași sînt de la sat. Năpăstuitul nostru sat, peste care s-au lăsat grele războiul, foametea, deportările și în ultimele decenii o rugină morală în continuă creștere. Cauzele acestui flagel n-au fost încă definitiv înlăturate. Înstrăinarea de pămînt, transformarea țăranului din proprietar într-o simplă unealtă de muncă a generat toate relele posibile: indiferența, patima băutului, lipsa credinței mai ales la tineri. Satul a îmbătrînit într-un mod ame. ninţător pentru ființa neamului. Majoritatea feciorilor de țărani s-au pierdut în anonimatul orașului, care nu te mai obliga să dai «Bună ziua», să fii respectuos, să ai rușine, în sfîrșit.

Această situație dezastruoasă sub aspect moral a început să se schimbe în bine în ultimii ani. Nu putea însă să-și ia avînt atîta timp cît structurile de administrare comunistă mai existau. Acu ele s-au prăbușit parțial. În cazul încep să se prăbușească. Ideea făuririi unui stat național prosper a început să capete teren tot mai sigur în societate. Și-n inima țăranului nostru a prins să încolțească acest ideal. Ar fi bine ca el să nu fie compromis de noile autorități, alese de noi. Problema pămîntului o vom rezolva în cele din urmă. Să nu uităm însă și de climatul spiritual. Oamenii de la sat trebuie să revină la ritmul normal al satului românesc dintre cele două războaie mondiale. Intelectualitatea tehnică și de creație are un cuvînt greu de spus în acest sens. Și în primul rînd cei care s-au născut la țară. Fiecare la baștina sa să pună umărul și să ajute la reparația bisericilor, la construirea edificiilor de cultură (bibliotecă, școală etc.) și a drumurilor, la ajutorarea consătenilor cu un sfat, o consultație juridică, un sprijin moral în momentele grele. Știu că acest apel le va pare oarecum deplasat și semănător unor condeieri de cabinet și totuși renașterea națională fără renașterea satului este cel puțin o vorbă goală. Aceste gînduri m-au năpădit o bună-bucată de timp după vizita care am făcut-o recent în satul meu de baștină **Bocani de prin preajma Fălești lor și Bălților**. Pînă ieri-alaltăieri fețele consătenilor mei mi se păreau cam mohorîte și necăjite. Poate fi un transfer de stare sufletească, dar acum mi se par altfel. Speranța că va veni un timp mai bun le-a luminat fețele. Satul este relativ mic, are circa 500 de gospodării, este așezat pe vale, dealurile împădurite din jur sînt aidoma unor ziduri de cetate. Nu-l poate lua nici vîntul nici apa, căci e situat la cumpăna apelor. Izvoarele noastre își duc lacrima spre Prut. Cele de peste deal de noi — spre Nistru. Apropo de această cumpănă a apelor. De la înființarea colhozurilor și pînă nu demult am făcut parte împreună cu încă trei sate (Pietroasa, Măgura, Zupca) din gospodăria agricolă «Puti k kommunismu», fie-i țărîna ușoară. Acu cîteva luni acest colhoz s-a despărțit. Oamenii din Bocani au dorit să fie aparte, să-și încerce singuri puterile, formînd o gospodărie agricolă nouă «Glia». Nu vreau să bag zizanie între oameni, asta a fost voia lor și-au făcut cum au dorit. Ceea ce vreau să vă spun mai jos sînt niște considerații strict subiective. Sper să nu lezez amorul propriu cuiva din satele vecine, care sînt la fel de frumoase și cu buni gospodari că majoritatea satelor noastre românești din Basarabia.

Noi, românii, poate mai puțin români din Moldova, sîntem mereu puși pe glume, mereu gata de-a lua pe cineva în zeflemea. Se știe că mai ales la sat rar cine scapă de porecla. Ceea ce m-a uimit însă, din momentul cînd am prins să pricep cîte ceva, a fost faptul că se porecleau între ele două sate: satul meu Bocani, și satul vecin, Pietroasa. Ei ne ziceau și ne mai zic «lupi», iar noi îi porecleam «ciotcari». De ce anume «ciotcari» și de ce anume «lupi»? Nimeni n-a putut să-mi dea vreo explicație cît de cît logică. Cît privește porecla de «ciotcari» parcă mai găseam lămuriri: satul lor este chiar sub pădure, deci cuvîntele «ciot», «ciotcă» parcă ar sugera ceva. Porecla «lupi» însă rămînea pentru mine o enigmă. Înțelesurile pe care le-aș fi putut desprinde prin asociație din noțiunea «lup» nu se prea potriveau cu ceea ce vedeam în jur. Oamenii din satul Bocani sînt liniștiți, blînzi, neofuduli, nehrăpăreți, primitori, harnici. Ei reprezintă mai degrabă contrariul la ceea ce poate simboliza noțiunea de «lup». Ce are dar atunci porecla asta cu noi, mă întrebam desețori. Abia mai tîrziu am găsit o explicație care poate să ne preschimbe porecla în renume, vorba lui Alecsandri. În cartea «De la Zalmoxis la Genghis-Han» a marelui savant Mircea Eliade am citit, cu uimire și bucurie, precum că etimologia cuvîntului «dac», care a dat denumirea țării Dacia, nu înseamnă altceva decît «lup». Astfel erau numiți (ori poate porecliți) trăitorii din spațiul carpato-danubian de către popoarele vecine. Pe steagul de luptă al dacilor era imaginea lupului, care simboliza agerimea, puterea, rezistența etc. Tot pe atunci, aflîndu-mă în căutarea rădăcinilor satului meu, am găsit într-un dicționar enciclopedic de antichități editat la București o hartă a primelor așezări dacice. Mare mi-a fost bucuria, cînd printre cele am dat de satul meu de baștină Bocani. După găsirea acestei surse porecla de «lup» îmi face o deosebită plăcere...

În confirmarea acestei idei vreau să vă spun că Bocanii sînt așezați la poalele unui adevărat munte, Movila Măgurii, care are o înălțime de 388 m deasupra nivelului mării. În zilele senine de pe această culme se văd strălucind la soare turlele aurite ale bisericilor din Iași. În timpurile copilăriei mele și pînă mai ieri, cînd mi se spunea că dincolo de Prut sînt dușmanii și nu frații noștri, acest loc ne atrăgea în mod deosebit, ca o forță a destinului. Din discuția cu consătenii mei am aflat că «Valeologia» și nu știu care departamente de stat sondau terenul în intenția de a amenaja un loc de peregrinaj și divertisment, un centru de turism internațional. Ideea mi se pare formidabilă. Priveliștile care se deschid pe o rază de circa 40—50 km în jur sînt de-a dreptul de poveste. Pădurea veche e chiar alături. Distanța de la noul trasou Chișinău — Bălți — Cernăuți e de circa 15 km. Pe această culme rareori cînd nu adie vîntul. În cele mai fierbinți și zăpușitoare zile aici este plăcut și răcoare. Un restaurant bun, cîmpinguri de-ajuns, cai dresați pentru plimbări, binocluri pentru admirarea locurilor din jur — iată doar cîteva puncte de reper pentru cine ar dori să facă business cu adevărat. Și încă ceva. Povîrnișurile care înconjoară Movila Măgurii din trei părți par a fi admirabile pîrtii pentru schi. Bineînțeles, cu un teleferic care s-ar alimenta de la morile de vînt, existente de altfel aici într-un trecut nu prea îndepărtat. Nici energia solară nu este de neglijat. Și ca să nu uit. Pe această culme este înălțată o movilă artificială, uriașă. De aici și denumirea de Movila Măgurii, adică Movila de pe Măgură. Istoria ei duce în timpuri imemoriale. Nimeni nu știe exact cînd a fost înălțată și de către cine. Judecînd după dimensiunile pe care le are, la înălțarea ei ar fi trebuit să participe zeci de mii de oameni. De altfel, legenda ne spune că movila a fost ridicată de o mare oaste turcească, care se retrăgea și care a făcut popas să-și îngroape aici bogățiile, aurul pe care-l prădaseră în Moldova Unii, mai recent, au și încercat să sape, dar, se zice, au fost împiedicați de voci care se auzeau din interior. Oricum o fi, acest loc este un monument al naturii și-ar fi păcat să nu-i folosim capacitatea, acu cînd turismul ar putea să devină o bună sursă de valută pentru republică.

La muzeul de istorie a ținutului natal din capitală sînt cîteva exponate din preajma satului Bocani. E vorba de cîteva morminte străvechi ale sarmaților, se zice. Credem că arheologii ar trebui să ne mai viziteze, dat fiind faptul că autoritățile comuniste aveau tot interesul să ne găsească alte surse decît cele autentice. Nu este exclusă ipoteza că așa. ziscle morminte sarmate și vechile așezări dacice, pomenite în dicționarul român, să fie unul și același obiect. Oricum, punctele de vedere trebuie reconsiderate și reverificate.

Cam atît despre trecut. Cît privește ziua de azi, oamenii sînt oropsiți de lucru și griji, dar au totuși speranța într-un viitor mai bun. Ce le va aduce ziua de mîine? Gospodării individuale, societate pe acțiuni? Tragem nădejde că lucrurile se vor așeza pe temeiurile vechi: credința în Dumnezeu, rușinea de oameni, respectul pentru înaintași, dragostea de neam, firea robace. Spiritualitatea satului pare să reînvie: acu un an a fost reparată și redeschisă biserica din sat, recent a fost deschisă o școală nouă. Dacă mai trecem cu bine iarna care vine, poate scăpăm de nevoi.

Un lucru totuși m-a întristat nespus după ultima vizită în sat. Oamenii se tem de unirea cu România. N-au conștiința că sînt români. Se distanțează, se leapădă de ei. O lume plină de contraste. Vorbim românește și ne este frică să zicem tare că sîntem români. Am mai spus-o undeva. Cînd eram mic, o auzeam pe maica. mea adresîndu-i-se tatei: «mai românel». Mai române, ce faci, unde te duci? Probabil că această formulă de adresare era curentă în sat și prin împrejurimi. Lucru firesc într-un teritoriu românesc. Acest argument este mai tare ca orice propagandă comunistă care vroia să ne lipsească de conștiința de neam. Acest «mai românel» a fost transmis cu siguranță de la mama la fiica și este cea mai mare dovadă a continuității și identității noastre naționale. Dar să nu forțăm lucrurile. Toate vor reveni în albia lor. Ne vom regăsi în cele din urmă, căci Dumnezeu este cu noi.

Ion CATAVEICA.

---

lii mai înstărite, iar al treilea era copil din oameni săraci. Acei doi au prins a se lăuda, că iată ce haine frumoase le-au cumpărat părinții de Paști. Unul se lăuda cu pantalonașii, al doilea — cu cămașa, iar acel sărac s-a uitat la unul, la altul și mîngîindu-și chica, unde zice: «Dar pe mine tata m-a tuns de Paști»... Ce vreau să spun eu cu asta? Mă tem să nu rămînem în situația copilului cel tuns de Paști... Prea mulți ne-au tuns...

— În ultimul timp s-au produs fulgerător mai multe evenimente. Dacă vă rog să le comentați...

— Nu vreau să le comentez, ci vreau să spun atît: mi-a plăcut că conducerea noastră a reacționat prompt și cu multă îndrăzneală. M-a impresionat cuvîntarea Președintelui Mircea Snegur, chemarea domniei sale întru apărarea democrației și libertății, cuvîntările domnilor Ion Hadîrcă și Alexandru Moșanu. M-a emoționat, de asemenea, cuvîntarea domnului Constantin Oboroc, rostită în cadrul Congresului extraordinar al deputaților poporului din țară. M-a emoționat pînă la lacrimi, încît m-am întrebat în acea clipă: avem noi sau nu avem patrioți? Și mi-am zis: avem!

M-a întristat faptul că nu mi s-a oferit cuvîntul la Marea Adunare Națională, cuvîntul pe care niciodată n-am să-l mai cer.

M-a întristat și altceva: la Marea Adunare Națională, cînd membrii Guvernului se apropiau de acea tribună improvizată (nu mai avem tribună de granit), lumea din preajmă a prins a striga: «La o parte, că trece Guvernul!» Striga așa de tare, încît m-am speriat și credeam că a mai «plesnit» un reactor la Cernobîl. Acei «la o parte!» mă privea și pe mine care stăteam alături de N. Botgros, V. Cojocaru, M. Bieșu, Rog Guvernul să nu-i fie frică de artiști cunoscuți. Să se teamă de artiști ne-cunoscuți.

Tot la ultima Mare Adunare Națională am avut impresia că poporul nu-i sigur dacă acționează drept sau nu. Dar aici, să dea Domnul să greșesc...

acest sens, știu eu o veche poveste, auzită tot de la mătușa mea. Ascultă. Odată Petrică s-a rătăcit în pădure și l-a apucat noaptea. A prins el a plînge și a dat peste dînsul Joian, un juncan blînd și frumos. «De ce plîngi?» «Iată m-am rătăcit». «Taci, nu plînge, hai la mine și pînă te vor găsi părinții, voi avea eu grijă de tine. Te-oi adăposti și te-oi hrăni cu alune și pomușoare». L-a luat pe Petrică în casa lui de crengi și iarbă. A doua zi Joian îi zice: «Stai acasă, iar eu mă duc să-ți aduc ceva de ale gurii». Și a plecat. În timpul acesta vine un bou mare, mult mai zdravăn decît Joian și unde strigă: «Unde-i Joian că vreau să mă lupt cu dînsul! Aha, nu-i? Spune-i că-l aștept în Poiana Neagră!». Petrică a prins a plînge și Joian l-a găsit speriat de-a binelea. «De ce plîngi, Petrică?». «A fost de te-a căutat un bou zdravăn, cu coarne lungi și ascuțite. Cică, vrea să se lupte cu tine și te așteaptă în Poiana Neagră». Joian a plecat de s-a luptat și s-a întors biruitor.

A doua zi Joian iarăși a plecat după demîncare. În lipsa lui a venit un bou și mai zdravăn decît primul și a prins a striga de departe: «Unde-i Joian, că vreau să mă lupt cu el?!» Petrică iarăși a prins a plînge și mai tare. Joian s-a întors și-i întreabă: «De ce plîngi, Petrică?». «A fost un bou și mai fioros, și mai zdravăn decît acela de ieri. Vrea să te răpună». Joian l-a învins și pe acesta.

A treia zi, în lipsa lui Joian, a venit un boulean josuț, răpănos, cu coarnele cît buricul degetelor, cu urechile pline de rapăn, cu o codiță ca de guzgan și zice: «Unde-i Joian, că vreau să mă lupt cu el?». Petrică a izbucnit în hohote de rîs. Așa vesel l-a găsit și Joian. «Ce ai, Petrică? De ce ești așa de vesel?». «Azi a venit un bouț sfrijit ca vai de dînsul și, cică, vrea să se lupte cu tine». Aici Joian s-a întristat de tot și zice: «Nu rîde, Petrică, că taman aista ar putea să mă dovedească».

Consemnare:
Vlad OLARESCU